

Participatieplan Verkenning Mechelderbeekdal

Samen kunnen we meer!

titel Participatieplan Verkenning Mechelderbeekdal
subtitel Samen kunnen we meer!
datum 21 December 2021
versie 0.1
status Definitief
zaaknr. 2021-Z32312
documentnr. WLDOC-1928888704-27578

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906

KvK: 67682065

088 88 90 100

info@waterschaplimburg.nl

www.waterschaplimburg.nl

vrijgave Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van Anouk Dewitte in samenwerking met:

naam	functie	rol
Martijn Schraven	Projectmanager	
Mike Verkaik	Trainee omgevingsmanager	
Paul Teunissen	Technisch manager	
Carlene Meertens	Communicatie adviseur	
Marc Bodelier	Gemeente Gulpen-Wittem	
Dominique Hochstenbach	Gemeente Vaals	

Inhoudsopgave

1	Inleiding en achtergrond	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Achtergrond	4
1.3	Het plangebied (Mechelderbeekdal)	4
1.4	Doelstelling project Mechelderbeekdal	5
2	De aanpak	6
2.1	4 knoppen model	6
2.2	Principe Vasthouden Bergen Afvoeren	7
2.3	Deelgebieden en overkoepelende visies	7
2.4	SADS maatregelen waar mogelijk	8
3	Het participatieproces	10
3.1	Doel van de participatie	10
3.2	Hoe verloopt de verkenning?	10
4	Altijd in contact	12
Bijlage 1	Grove planning participatieproces	13

1 Inleiding en achtergrond

1.1 Inleiding

De verkenning van het Mechelderbeekdal is een initiatief van Waterschap Limburg en zal in samenwerking met de gemeente Vaals en Gulpen-Witterm opgepakt worden. Waterschap Limburg is de kartrekker van dit project, maar de samenwerkende overheden zullen gezamenlijk optrekken bij de aanpak van wateroverlast in dit gebied, als één partij.

We gaan samen met de inwoners en andere belanghebbenden in het Mechelderbeekdal de wateroverlast in kaart brengen, ervaringen delen en gezamenlijk mogelijke oplossingen in beeld brengen om het Mechelderbeekdal zo in te richten dat het heftige buien in de toekomst beter aan kan en de leefomgeving verbeterd wordt.

Dit doen we in een gebiedsgerichte aanpak waarbij ook bekeken wordt of er nog andere bestaande initiatieven en meekoppelkansen zijn, zoals het verbeteren van de bronbeken, droogtebestrijding, hittestress, het vergroten van biodiversiteit of het gebruik van het landelijk gebied. Het resultaat van de verkenning is een voorkeursalternatief.

In dit participatieplan is beschreven hoe het participatietraject aangepakt wordt.

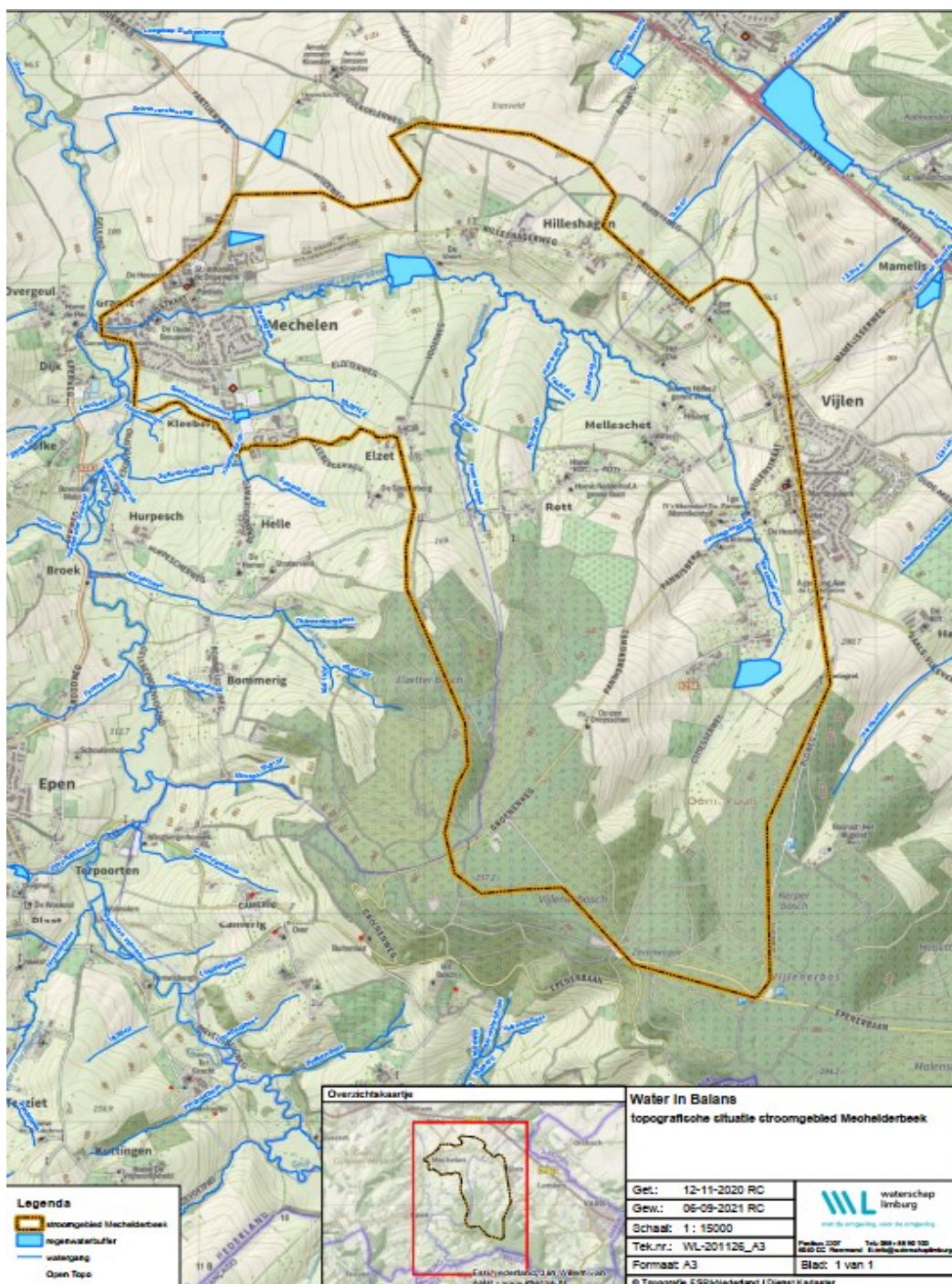
1.2 Achtergrond

Als gevolg van de klimaatverandering veroorzaken hoosbuien steeds vaker (lokale) wateroverlast in de dalen van het Zuid-Limburgse Heuvelland. Waterschap Limburg is het programma Water in Balans gestart om samen met partners en betrokkenen wateroverlast te verminderen. Voor alle gebieden in Limburg heeft de provincie een norm vastgesteld waar ze aan moeten voldoen qua waterveiligheid. Op basis van deze norm heeft het waterschap alle Limburgse beken getoetst om te kijken of ze bepaalde hoosbuien goed genoeg aankunnen. Zo heeft het waterschap ook gekeken naar het Mechelderbeekdal tussen Vijlen en de Geul nabij Mechelen. De Mechelderbeek moet minimaal een bui kunnen verwerken, die gemiddeld 1 keer per 25 jaar kan vallen. Dat kan de Mechelderbeek nu niet goed genoeg. In 2021 is de verkenning voor dit gebied gestart in het kader van tranche 2 van het programma Water in Balans.

Gezien de hevige buien in juli en de tijd die het kost tot daadwerkelijke uitvoering van deze verkenning gaan we voor de tussenliggende periode op zoek naar kansen om op korte termijn maatregelen te treffen in het gebied.

1.3 Het plangebied (Mechelderbeekdal)

De Mechelderbeek en haar zijbeken vormen samen het Mechelderbeekdal. De Mechelderbeek is een permanent watervoerende beek die stroomt van Vijlen naar Mechelen, waar de beek uitmondt in de Geul. Hierbij voert de beek eerst over het gebied van de Gemeente Vaals en stroomt ongeveer halverwege het dal de gemeente Gulpen-Witterm in. Het plangebied omvat het gehele stroomgebied van de Mechelderbeek. Dat betekent het hele gebied waarvan het regenwater uiteindelijk in de Mechelderbeek terecht komt. Daaraan toegevoegd het kleine wateroverlastkneelpunt Spetsensweidebeek (die loost op de Geul), vanuit praktische overwegingen: deze beek ligt direct tegen het stroomgebied van de Mechelderbeek en kan in 1 gebiedsproces worden meegenomen. Afbeelding 1 toont het plangebied.

Figuur 1 Plangebied Mechelderbeekdal aangevuld met het stroomgebied van de Spetsensweidebeek

1.4 Doelstelling project Mechelderbeekdal

Het doel van de verkenning is om in nauwe samenwerking met beide gemeenten en bewoners, grondeigenaren, ondernemers, natuurorganisaties en andere belanghebbenden in het Mechelderbeekdal de ervaringen rond wateroverlast in kaart te brengen, te delen en gepaste oplossingen te vinden voor deze overlast. Door gezamenlijk op te trekken en doelen te bundelen kan werk met werk gemaakt worden, kunnen meer doelen gerealiseerd worden en kosten bespaard worden. Het eindpunt van de verkenning is een pakket aan maatregelen welke een breed gedragen voorkeursalternatief vormen.

2 De aanpak

Voor de aanpak hanteren we onderstaande principes, die we hieronder verder uitleggen:

- 4 knoppen model
- Principe Vasthouden Bergen Afvoeren
- Deelgebieden en overkoepelende visies
- SADS maatregelen waar mogelijk

2.1 4 knoppen model

We hanteren binnen het programma Water in Balans het zogenaamde vier knoppen model. De opgave waar we voor staan, is zo groot dat we het als waterschap niet meer alleen kunnen. De maatregelen bedenken, realiseren we en beheren we samen met de omgeving. De aanpak kan alleen slagen als we aan alle vier de knoppen tegelijk draaien. Eén partij alleen kan de ambitie om wateroverlast drastisch te beperken niet waarmaken, daarvoor is iedereen hard nodig. Waterschap Limburg heeft deze integrale aanpak in beeld gebracht met de vier knoppen, die de opgave gestructureerd naar partijen weergeeft. Hieronder zijn de knoppen schematisch weergegeven.

Figuur 2 Het 4 knoppen model schematisch weergegeven

De knop landelijk gebied gaat over het vasthouden van water op je eigen grond. Grond van zowel landbouw als natuur. Voorbeelden zijn andere grondbewerking, boerenbuffers, verruwen landschap en meer bomen.

Voor de knop 'Watersysteem/beken en beekdalen' staan wij als waterschap zelf aan de lat. Bij deze knop ligt de focus op de aanleg en (her)inrichtingsprojecten in het watersysteem. Hierbij kun je denken aan beken/beekdalen verruimen, duikers vergroten en extra buffers.

Steentje eruit, plantje erin is de essentie van de knop stedelijk/bebouwd gebied. Voor deze knop stimuleren wij gemeentes, de provincie en burgers om vooral zelf mee te denken hoe wij water kunnen opvangen in het stedelijk gebied, zodat het water niet in het (overvolle) riool en watersysteem terecht komt. Voorbeelden van maatregelen zijn afkoppelen en infiltreren, ontsteningen van tuinen, meer groen, ander wegprofiel en open bestrating.

Ondanks alle inspanningen om wateroverlast zoveel mogelijk te beperken, is wateroverlast haast niet meer weg te denken door de klimaatverandering. Met de knop 'Schade beperken in je eigen woning' stimuleren wij burgers om zelf het heft in eigen handen te nemen en voorzorgsmaatregelen te treffen. Voorbeelden hiervan zijn tuinmuurtjes maken, schotten/zandzakken, kelders waterdicht maken, tijdig informeren.

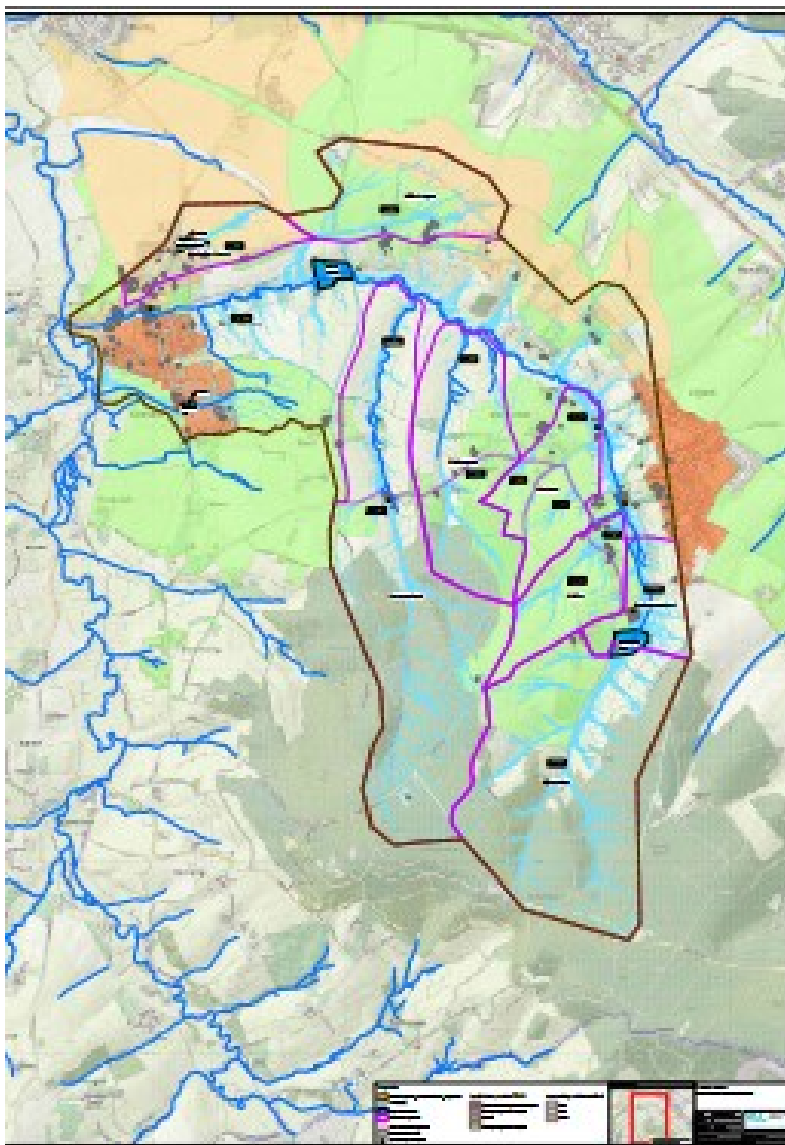
2.2 Principe Vasthouden Bergen Afvoeren

Bij het zoeken naar mogelijke maatregelen gaan we uit van de volgorde vasthouden, bergen afvoeren. We willen in eerste instantie zoveel mogelijk bron maatregelen nemen om water vast te houden daar waar het valt en het te remmen voordat het vanaf de plateaus de helling afstroomt. (knop 1 maatregelen). Vervolgens willen we het water dat ondanks deze maatregelen afstroomt opvangen in het watersysteem (knop 3) met behulp van een beekdalbrede inrichting. Hierbij valt te denken aan verruwing van het landschap op de hellingen door realisatie van een zo natuurlijk mogelijke beek, natuur in de lage delen en landschapselementen en “hout” op de hellingen, met als ultieme maatregel de aanleg van buffers.

Het water dat vervolgens niet kan worden verwerkt in het watersysteem moet worden afgevoerd door het op een zo goed mogelijke manier door stedelijk gebied te geleiden met knop 2 maatregelen, in het geval van Mechelen door het dorp langs laagstaande bebouwing richting de Geul. Als sluitstuk kunnen nog knop 4 maatregelen genomen worden in het kader van zelfredzaamheid van burgers en hun bebouwing. Dit concentreert zich rond Commandeurstraat en Hoofdstraat.

2.3 Deelgebieden en overkoepelende visies

Onze opgave tegen wateroverlast is erg groot en ook het gebied is groot en divers. We willen het gebied daarom opknippen in diverse deelgebieden. Ieder gebied kent zijn eigen opgave m.b.t. het vasthouden van water, kent zijn eigen lokale (water) problemen en betreft andere eigenaren en betrokken partijen. Omdat ieders tijd spaarzaam is, gaan we gericht mensen uitnodigen voor bijeenkomsten over de verschillende deelgebieden. Uiteraard zullen we alles wat in de deelgebieden wordt opgehaald ook delen met het gehele gebied. Dat gaan we doen via ons digitale platform (www.waterschaplimburg.nl/mechelderbeek) en via inloopavonden. Daardoor kunnen ook ideeën tussen deelgebieden uitgewisseld worden. De deelgebieden hebben we ingedeeld naar stroomgebieden. Per deelgebied is bekend hoeveel water hier tot afstroming komt en hoeveel water we dus het liefst in dit deelgebied zouden willen vasthouden. In figuur 3 is een eerste idee weergegeven voor de indeling naar deelgebieden.

Figuur 3 Voorlopige deelgebieden met rose omlijning weergegeven

Knop 1 en knop 3 maatregelen grijpen sterk in op het gebruik van de ruimte. Deze maatregelen willen we bij voorkeur vrijwillig uitvoeren. Om dat in goede banen te leiden is een overkoepelende visie nodig. Daarom zullen we naast de deelgebieden aanpak ook een landbouwvisie en een natuur- en landschapsvisie gaan opstellen voor het gehele gebied. Met het oog op het treffen van maatregelen in knop 1 en 3: vasthouden en bergen, zo hoog mogelijk in het systeem bovenstrooms van Mechelen. Dit zullen we ook weer doen in samenwerking met de betrokken partijen.

2.4 SADS maatregelen waar mogelijk

Zoals reeds eerder aangegeven is onze opgave tegen wateroverlast groot, het gebied is groot en divers en we hebben daarom tijd nodig om maatregelen samen met het gebied goed in kaart te brengen. We denken daar 2 jaar voor nodig te hebben. Aan het eind van deze 2 jaar hopen we een zogenaamd voorkeursalternatief te hebben, waar iedereen iets van zijn gading in kan terugvinden en dat bijdraagt aan het doel om wateroverlast te verminderen. Vervolgens zal dit voorkeursalternatief in circa 1 jaar uitgewerkt worden tot een concreet plan dat daadwerkelijk uitgevoerd kan worden. Gezien de hevige buien in juli en de tijd die het kost tot uitvoering van het voorkeursalternatief zien

we voor de tussenliggende periode kansen om op korte termijn maatregelen te treffen in het gebied. We willen met snel aan de slag maatregelen de eerste nood ledigen, daar waar het kan en waar mensen mee willen werken. Uiteraard moeten de maatregelen wel passen binnen het grote voorkeursalternatief.

Zowel in de Commandeurstraat als in de Hoofdstraat in Mechelen willen we samen met de bewoners gaan kijken naar maatregelen om het water op een zo goed mogelijke manier door stedelijk gebied te geleiden met knop 2 maatregelen, in het geval van Mechelen door het dorp langs laagstaande bebouwing richting de Geul. Als sluitstuk kunnen nog knop 4 maatregelen genomen worden in het kader van schade beperken aan je eigen woning. Dit concentreert zich rond Commandeurstraat en Hoofdstraat.

Ook in de Vijlenstraat in Vijlen zijn we al samen met lokale bewoners aan het bekijken hoe we hier lokaal een wateroverlast knelpunt kunnen oplossen waarbij we tevens alvast een deel van de totale opgave kunnen wegnemen. Hier wordt een plan uitgewerkt om de weg te verkanten, zodat de weg afwatert richting grasland ipv richting huizen, wordt de bestaande duiker verlegd en vergroot en worden plannen gemaakt om een buffer te realiseren. Ook kijken we naar meekoppelkansen met meer groen op enkele plekken op de helling, waar het kan en past.

Gedurende het hele proces blijven we open staan voor meer snel aan de slag maatregelen of meekoppelkansen met andere projecten.

3 Het participatieproces

Waterschap Limburg en beide gemeentes streven naar co-creatie met de omgeving. We gaan inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, grondeigenaren, terreinbeheerders en diverse bestuursorganen en andere betrokkenen uitnodigen om op meerdere manieren met ons mee te denken. Het verminderen van wateroverlast is namelijk een complexe taak die enkel samen succesvol volbracht kan worden!

Inbreng van bewoners en andere betrokkenen zorgt voor betere plannen. De verkenning willen we verrijken met lokale kennis, lokale creativiteit, en meerwaarde van bewoners en bedrijven. Wij nodigen u expliciet uit om ons te helpen bij het realiseren van de gestelde doelen.

3.1 Doel van de participatie

Het doel van de participatie is:

- Het **informer**en van belanghebbenden en belangstellenden over de verkenning.
- We willen **lokale kennis** over het gebied opdoen. (wat vindt men belangrijk en hoe werkt het watersysteem). Water is niet alleen overlast maar heeft ook waarde, bijvoorbeeld voor de natuur en voor het landschap. Met deze kennis kunnen we beter anticiperen op gebeurtenissen.
- We willen begrijpen waar en hoe **wateroverlast ervaren** wordt.
- Het in staat stellen van belanghebbenden om tijdig en op effectieve wijze inbreng te leveren door **oplossingen aan te dragen** of ideeën in te brengen over de mogelijke ingrepen in de leefomgeving. Het terugkoppelen naar de omgeving over de wijze waarop de aangedragen ideeën en oplossingen zijn verwerkt en het waarom daarvan.
- We hebben elkaar nodig om oplossingen te kunnen **realiseren**. We willen dus ook graag dat de diverse stakeholders ons leren kennen.
- Om **meekoppelkansen** te kunnen ontdekken (die anders onzichtbaar zijn) en co-financiering te vinden. Hiermee vergroten we dus de waarde van het project.
- Om een pakket maatregelen te bedenken waar echt **draagvlak** voor is. Het bijdragen aan begrip en draagvlak voor de ingrepen in de leefomgeving die uiteindelijk tot uitvoering gaan komen; zowel bij bewoners en ondernemers als bij bestuurders en overheden.

3.2 Hoe verloopt de verkenning?

Om te komen tot een voorkeursalternatief (VKA) moet er veel informatie worden opgehaald en verwerkt. Uiteindelijk kiezen we voor één combinatie van maatregelen. Dit is een complex proces dat zorgvuldigheid vereist. Het is daarom belangrijk om vooraf het proces te beschrijven zodat iedereen op het juiste moment informatie kan brengen en halen.

Het trechteren van ideeën en mogelijkheden tot een VKA doen we in de volgende stappen:

1. Inventarisatiefase 1: inventariseren en de eerste schifting door experts
2. Oplossingsronde 2A: het samenstellen van kansrijke maatregelen en de eerste keuzeronde met de omgeving
3. Oplossingsronde 2B: onderzoeken van de kansrijke maatregelen; het samenstellen van het VKA i.s.m. de omgeving
4. Terugkoppeling: terugkoppeling en aanvullende individuele gesprekken

We doen dat volgens een iteratief proces, waarbij een paar keer opgehaald en teruggekoppeld wordt naar de omgeving tot we samen met de stakeholders tot een gedragen voorkeursalternatief komen. Bij alle tussenstappen controleren we continu of alle stakeholders nog aangehaakt zijn en of de oplossingen voldoen aan de vooraf gestelde doelstelling en verwachtingen.

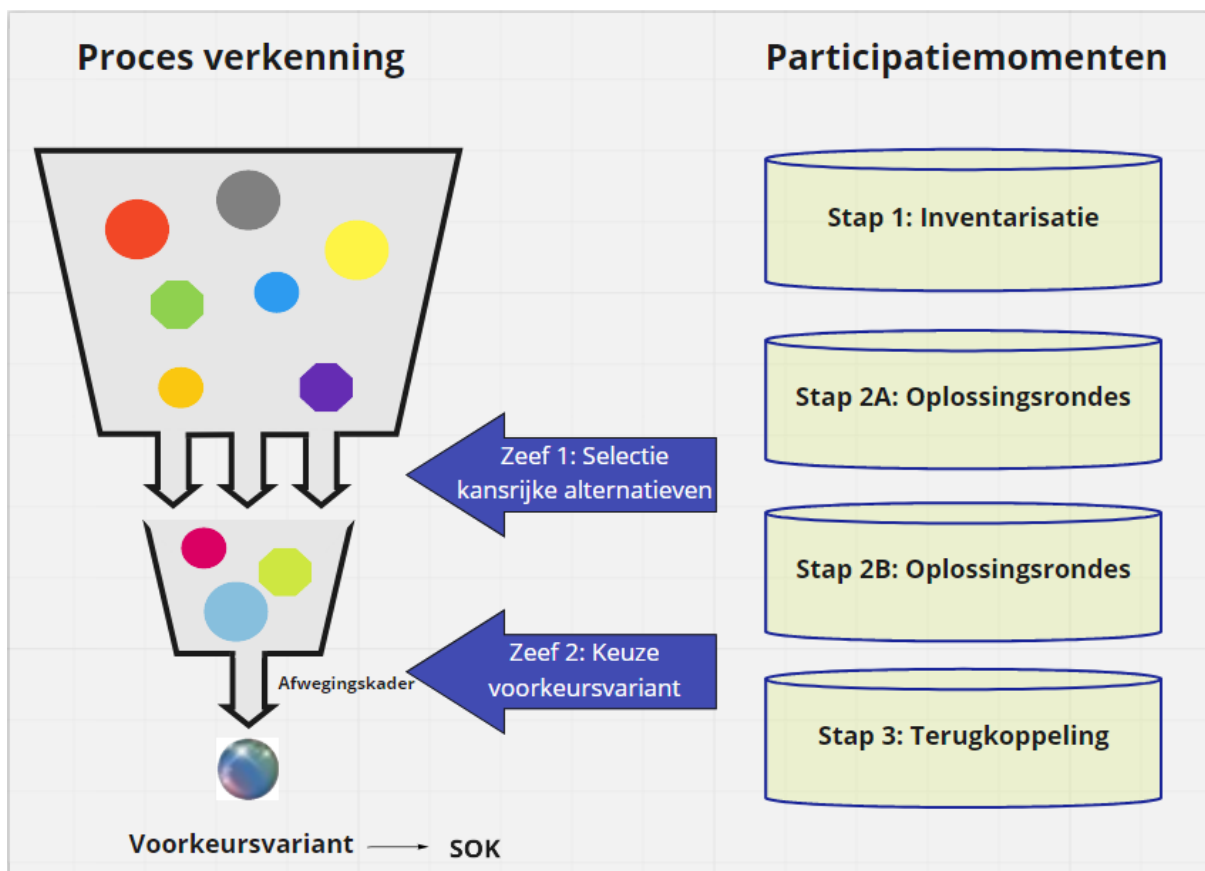
1. Tijdens de **inventarisatiefase**, die aanvangt eind 2021, starten wij met een korte enquête voor iedereen in het gebied. Wij hopen dat u hier aan mee wil doen. U kunt ons helpen om wateroverlast goed in beeld te brengen. Misschien heeft u ook ideeën om wateroverlast in de toekomst te verminderen. We maken graag gebruik van uw inbreng: o.a. op basis van de uitkomsten uit deze enquête gaan we met mensen uit het gebied in gesprek om gezamenlijk na te denken over concrete oplossingen om de wateroverlast te beperken. Hierbij kijken we zowel naar structurele lange termijn maatregelen als korte termijn maatregelen en hierbij borduren we voort op reeds bestaande plannen en gehouden informatieavonden in Vijlen.

2. In de **oplossingsronde** werken we de opgehaalde informatie uit. Dit betreft zowel de opgehaalde informatie uit de inventarisatiefase als de beide visies (natuur- en landschapsvisie en landbouwvisie). In samenspraak met inwoners en belanghebbenden bekijken we per deelgebied hoe de aangedragen oplossingen passen bij het verminderen van wateroverlast, de leefbaarheid, het budget en de technische mogelijkheden. Met behulp van een afwegingskader zullen we bekijken welke (combinaties van) oplossingen het beste passen en haalbaar en betaalbaar zijn.

3. Tot slot formuleren we een voorkeur voor de maatregelen in het gebied. De Verkenner werken het resultaat van alle gesprekken en onderzoeken uit tot een Voorkeursalternatief. Dit wordt gepresenteerd aan de omgeving (de **terugkoppeling**) en iedere betrokkene kan daar op reageren. De Verkenner gaan daarna afspraken maken over welke onderdelen van het voorkeursalternatief verder worden uitgewerkt in de planuitwerkingsfase om ze daarna te realiseren in de uitvoeringsfase. Het Voorkeursalternatief is dus het sluitstuk van de verkenningsfase en het startpunt voor de planuitwerkingsfase. Op basis van het voorkeursalternatief zullen we ook samenwerkingsovereenkomsten opstellen over wie verantwoordelijk is voor welke maatregel.

Bovengenoemde stappen zullen per deelgebied met betrokken stakeholders doorlopen worden. Via ons digitale platform en inloopbijeenkomsten, zullen we de overige stakeholders binnen het gebied geïnformeerd houden, ideeën tussen de verschillende deelgebieden uitwisselen en andere stakeholders de kans geven om te reageren op de gezamenlijke plannen.

In figuur 4 is schematisch weergegeven hoe dit proces eruit ziet.

Figuur 4 Schematische weergave proces

In bijlage 1 vindt u een grove planning van het participatieproces.

4 Altijd in contact

De Verkenners willen contact met u houden. Daarvoor gebruiken we het digitale platform Met Elkaar: www.waterschaplimburg.nl/mechelderbeek. U kunt zich daar aanmelden voor de nieuwsbrief, dan hoeft u niets te missen. Liever persoonlijk contact? Dat kan via onze omgevingsmanager Anouk Dewitte. Anouk is bereikbaar op 088-88 90 100 of via a.dewitte@waterschaplimburg.nl.

Bijlage 1 Grote planning participatieproces

Stappen	Focus van inbreng	Hoe
Inventarisatie Voorjaar en zomer 2022	Belangen en aandachtspunten <ul style="list-style-type: none"> • Gebiedskennis • Knelpunten • Ideeën en kansen • Mogelijke oplossingen (alternatieven) 	<ul style="list-style-type: none"> • Enquête • Werkgroepen en/of veldbezoek per locatie of onderwerp indien gewenst • Persoonlijke gesprekken • Terugkoppeling via inloopavond en digitale platform
Oplossingsronde Najaar en winter 2022 en voorjaar 2023	<ul style="list-style-type: none"> • Mogelijke oplossingen (alternatieven) • Uitwerking oplossingen (incl. Mogelijke varianten voor deelgebieden/deeltracés of binnen een alternatief) 	<ul style="list-style-type: none"> • Werkgroepen • Persoonlijke gesprekken • Terugkoppeling via inloopavond en digitale platform
Terugkoppeling Zomer en najaar 2023	<ul style="list-style-type: none"> • Terugkoppeling voorkeursalternatief in werkgroepen 	<ul style="list-style-type: none"> • Terugkoppeling via inloopavond en digitale platform